पठतु संस्कृतम्

शिक्षा

मे २१, २०२२ पाठः - २ अङ्काः १००

1) पुल्लिङ्ग-शतृप्रत्ययान्त-रूपं लिखत। (१०)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
शृणोति	शृण्वन्	शृण्वन्तौ	शृण्वन्तः
ददाति	ददत्	ददतौ	ददतः
बिभेति	बिभ्यत्	बिभ्यतौ	बिभ्यतः
रोदिति	रुदन्	रुदन्तौ	रुदन्तः
करोति	कुर्वन्	कुर्वन्तौ	कुर्वन्तः

2) आवरणे दत्तस्य क्रियापदस्य शतृप्रत्ययान्तं रूपं रिक्तस्थाने लिखत (५)

a. हरिः कन्दुकं क्रीणन् हसति । (क्रीणाति)

b. बालकाः श्लोकान् जानन्तः वदन्ति । (जानन्ति)

c. पाचकाः पाकं कुर्वन्तः गायन्ति । (कुर्वन्ति)

d. शिशू मातरं गृह्णन्तौ क्रीडतः । (गृह्णीतः)

e. यजमानात् बिभ्यत् कर्मकरः कम्पते । (बिभेति)

शिक्षा By Vanisri Ragupati

3) रिक्तस्थानं पूरयत (१०)

	विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
गौरी	षष्ठी	गौर्याः	गौर्यौः	गौरीणाम्
किम् (न)	सप्तमी	कस्मिन्	कयोः	केषु
मतिः	चतुर्थी	मतये/मत्यै	मतिभ्याम्	मतिभ्यः
वधूः	पञ्चमी	वध्वाः	वधूभ्याम्	वधूभ्यः
तद् (स्त्री)	तृतीया	तया	ताभ्याम्	ताभिः

4) एतानि पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत (५)

a. पाठितवती - शिक्षिका छात्रान् सम्यक् पाठितवती ।

b. पश्यन्तः - बालकाः दूरदर्शनं पश्यन्तः चर्चां कुर्वन्ति ।

c. गायन्ति - लघ्व्यः बालिकाः राष्ट्रगीतं सम्यक् गायन्ति ।

d. प्रणम्य - जननी देवं प्रणम्य एव भोजनं करोति ।

e. बालकेभ्यः - परीक्षां लिखद्भ्यः बालकेभ्यः लेखनीः ददातु ।

शिक्षा By Vanisri Ragupati

5) सन्धिं कृत्वा नाम लिखत (१०)

a. वाक्यम् + लेखनीयम् वाक्यं लेखनीयम्(अनुस्वारसन्धिः)
b. जगत् + गुरु: जगद्गुरुः (जश्त्वसन्धिः)
c. गीतम् + श्रुत्वा गीतं शृत्वा (अनुस्वारसन्धिः)
d. महत् + यशः महद्यशः (जश्त्वसन्धिः)
e. देवम् + नमस्करोति देवं नमस्करोति(अनुस्वारसन्धिः)

6) सन्धि-विच्छेदनं कृत्वा नाम लिखत (१०)

a. तदेव तत् + एव (जश्त्वसन्धिः)
b. पत्रिकां पठ पत्रिकाम् + पठ (अनुस्वारसन्धिः)
c. अजन्ताः अच् + अन्ताः (जश्त्वसन्धिः)
d. सम्राडिति सम्राट् + इति (जश्त्वसन्धिः)
e. षडाननः षट् + आननः (जश्त्वसन्धिः)

शिक्षा By Vanisri Ragupati

7) कृदन्त / लकार रूपं लिखत (१०)

धातु:	कृदन्त: / लकार:	
गण्	तव्यत्	गणयितव्यम्
चिन्त्	क्तवतु (पु)	चिन्तितवान्
चर्	कर्मणि लट्	चर्यते
जनी	लृट्	जनिष्यते
ज्वल्	शतृ पुं	ज्वलन्
कथय्	तुमुन्	कथयितुम्
नम्	अनीयर्	नमनीयम्
हस्	क्त्वा	हसित्वा
गम्	क्त पु	गतः
लिख्	ल्यप्	विलिख्य

8) सूक्ते: अर्थ: लिखत । (३)

मनो हि हेतुः सर्वेषाम् इन्द्रियाणां प्रवर्तने

शिक्षा By Vanisri Ragupati

9) प्रहेलिकाया: अर्थम् उत्तरं च लिखत । (३)

राजन्! कमलपत्राक्ष! तत्ते भवतु चाक्षयम् ।
आसादयति यद्रूपं करेणुः करणैः विना ।।

10) सुभषितस्य सन्धिच्छेदं तात्पर्यम् च लिखत । (४)

दानं भोगो नाशस्तिस्त्रो गतयो भवन्ति वित्तस्य ।
यो न ददाति न भुङ्क्ते तस्य तृतीया गतिर्भवति ।।

11) श्लोकस्य पदविभाग: अन्वयं तात्पर्यं च लिखत । (५)

पश्यैतां पाण्डुपुत्राणामाचार्य महतीं चमूम् ।
व्यूढां द्रुपदपुत्रेण तव शिष्येण धीमता ॥

12) एकवाक्येन उत्तरं लिखत (७)

a. मन्त्रालोचनार्थं कौ आगतौ ?उद्धवः बलरामश्च आगतौ ।
b. धर्मराजस्य भीतिः का ?यागस्य मध्ये विघ्नः भवति
c. युधिष्ठिरः किं कर्तुं सङ्कल्पितवान् ?राजसूययागं कर्तुं
d. सौख्यं स्वल्पम् अपि अधिकं कदा भवेत् ?व्यसनानन्तरम्
e. काषायरसम् आसाद्य अम्बु कीदृशं भवति? अतीव स्वादु

शिक्षा By Vanisri Ragupati

f. देवेन्द्रः किं सूचितवान् ?दुष्टस्य शिशुपालस्य वधः करणीयः

g. दुर्योधनस्य आचार्य: क: ? द्रोणः

13) लौकिकन्यायं विवृणुत (३)

सूचीकटाहन्यायः

14) संस्न्दर्भम् व्याख्यात (५)

एकत्र देवकार्यम्, अन्यत्र बन्धुकार्यम्

15) मेलयत (५)

a. मध्ये - वस्त्रम् b

b. समुद्र: - नेपाल: e

c. पाणिनि: - लक्ष्मी: d

d. अग्रे - सरस्वती a

e. कैलास: - लाहोर: c

शिक्षा By Vanisri Ragupati

16) पञ्च-वाक्यैः संस्कृतेन वर्णनं कुरुत (५)

भक्त-हनुमान्

श्री हनुमान्, वायुदेवस्य आशीर्वादेन केसरि-अञ्जनादेवीभ्यां जातः पुत्रः । अञ्जनादेव्याः पुत्रः अतः सः आञ्जनेयः इति नाम्ना अपि ज्ञायते । सः अवतारपुरुषस्य श्रीरामस्य प्रिय भक्तः । वाल्मीकि-महर्षिः सुप्रसिद्धे रामायणमहाकाव्ये हनुमतः भक्त्याः रमणीयं वर्णनं कृतवान् अस्ति । आञ्जनेयः पराक्रमी, बलवान् च देवः अस्ति । हनुमति सीतादेव्याः दत्ताः अष्टसिद्धयः अस्ति । हनुमतः रामभक्तिः अन्येषु सर्वेषु भक्तिषु अन्यतमा अस्ति ।

शिक्षा By Vanisri Ragupati